

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İktüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Özgül Saki

İstanbul Milletvekili

“Kentsel dönüşüm” adı altında yürütülen politikalar, afet risklerini azaltmaya dönük kamusal bir planlama anlayışından uzaklaşarak sermaye birikim süreçlerinin bir aracı haline gelmekte ve kentler, halkın barınma ve sağlıklı çevrede yaşama hakkı gözetilmeden, rant odaklı projelerle yeniden şekillendirilmekte; bilimsel şehircilik ilkeleri düzenli olarak ihlal edilmektedir. Usule uygun olmayan bir şekilde ‘riskli’ raporu alınan sağlam olan binalar, ne yazık ki mimari özellikleri ile birlikte yok edilmektedir. Yerlerine yüksek ve estetikten uzak yapılar dikilmekte ve ön ve arka bahçeler yok edilerek otoparka çevrilmektedir. Daha da önemlisi bunlar yapılırken yıkım süreçleri ciddi bir halk sağlığı krizine dönüşmektedir. Başta asbest olmak üzere tehlikeli maddeler, mevzuata aykırı biçimde ayrıştırılmadan yıkım faaliyetlerine başlanmakta; bu maddeler kontrolsüz şekilde havaya karışarak çevreye, tüm mahallelere ve insan sağlığına zarar vermektedir. Ankara ili Çankaya ilçesi Ayrancı Mahallesi’nde devam eden ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne yalnızca 10 metre uzaklıkta yapılan bir yıkım faaliyeti, bu sorunların somut bir örneğini teşkil etmektedir. 1960’lı yıllarda inşa edilmiş ve yüksek oranda asbest içerme olasılığı olan bir yapının yıkımı sırasında, mevzuatta açıkça belirtilen asbest tespiti ve sökülme işlemlerinin yapılmadığı mahalle sakinlerince ifade edilmektedir. Yıkım alanında gerekli çevreleme, sulama, toz bastırma ve güvenlik önlemlerinin alınmadığı; yıkımın yol ve kaldırıma yalnızca birkaç metre mesafede, kontrolsüz biçimde sürdürüldüğü gözlemlenmektedir. Nitekim yakın zamanda aynı mahallede gerçekleşen başka bir yıkımda parçaların çevreye saçılması sonucu yaralanmalar ve maddi zararlar meydana gelmiştir. Yıkım mevzuatı açık biçimde; yıkıma başlanmadan önce yapı içerisinde asbest bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla kapsamlı bir envanter çalışması yapılmasını, tespit edilen asbestli ve diğer tehlikeli malzemelerin yetkili ve sertifikalı uzmanlar tarafından sökülmesini ve bu atıkların yönetmeliğe uygun biçimde bertaraf edilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle 1960–1980 yılları arasında inşa edilen yapılarda, ısı yalıtımından boru sistemlerine kadar çok sayıda yapı elemanında yoğun biçimde asbest kullanıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla bu yapıların yıkımı, sıradan bir inşaat faaliyeti değil, özel uzmanlık ve sıkı denetim gerektiren bir süreçtir. Buna rağmen uygulamada tam aksine bir keyfiyet gözlenmektedir.

Ankara genelinde yürütülen yıkım faaliyetlerinde; tehlikeli atıkların ayrıştırılmaması, toz kontrol önlemlerinin uygulanmaması, hafriyat taşımacılığında çevreyi koruyucu tedbirlerin alınmaması ve yıkım sırasında yönetmeliğe uygun sulama faaliyetlerinin yapılmaması gibi çok sayıda yapısal sorun bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca geçmiş yıllarda kullanılan asbestli su borularının sökülmesi sonrası ortaya çıkan atıkların akıbeti de kamuoyuna açıklanmamıştır. Bu durum, yalnızca kent merkezlerinde değil, tarım alanlarında ve su kaynaklarında da ekolojik bir problem yaratmaktadır. Asbestin Türkiye’de 2010 yılında yasaklanmış olmasına rağmen etkilerinin onlarca yıl süreceği bilimsel olarak bilinmektedir. Türkiye’de her yıl on binlerce insanın akciğer kanserine yakalanması ve bu vakalarda asbest maruziyetinin giderek daha fazla öne çıkması, konunun aciliyetini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, uluslararası düzeyde yasaklanmış olmasına rağmen bazı ülkelerden Türkiye’ye asbest içeren ürünlerin ithal edildiğine dair de ciddi iddialar bulunmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Ankara ili Çankaya ilçesi Ayrancı Mahallesi’nde söz konusu yıkımı gerçekleştiren müteahhit firma, yıkım ruhsatı başvurusu sırasında asbest raporu ibraz etmiş midir?
2. İbraz edilmiş ise bu rapor hangi kurum veya laboratuvar tarafından, hangi yöntemlerle hazırlanmıştır? Bakanlığınız bu raporun doğruluğunu denetlemiş midir?
3. Asbest raporu ibraz edilmemiş ise, ilgili mevzuata açıkça aykırı biçimde yıkım ruhsatı nasıl verilmiştir? Bu durumla ilgili herhangi bir idari işlem başlatılmış mıdır?
4. Yıkım öncesinde asbest ve diğer tehlikeli maddelerin tespiti ve sökümü için yetkili ve sertifikalı uzmanlar görevlendirilmiş midir?
5. Yıkım alanında, mevzuatın zorunlu kıldığı çevreleme, güvenlik bariyerleri, uyarı işaretleri ve giriş-çıkış kontrolü sağlanmış mıdır? Denetimler hangi sıklıkla yapılmaktadır?
6. Yıkım sırasında toz emisyonunu engellemek amacıyla sulama ve toz bastırma sistemlerinden yönetmeliğe uygun olan yöntemler kullanılmış mıdır? Kullanılmadıysa bu ihlal hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmış mıdır?
7. İşçilerin herhangi bir önleyici maske takmadığı, moloz parçalarının kendilerine zarar vermemesi için hiçbir tedbirin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu konuda bir denetim uygulanmış mıdır?
8. Yıkım sırasında çevreye saçılan parçaların can ve mal güvenliğini tehdit etmesini önlemek amacıyla hangi somut tedbirler alınmıştır? Son dönemde yaşanan yaralanma ve maddi zarar olaylarıyla ilgili soruşturma başlatılmış mıdır?
9. Ankara genelinde yürütülen kentsel dönüşüm ve yıkım faaliyetlerinde, asbest başta olmak üzere tehlikeli atıkların yönetimine ilişkin kaç denetim yapılmıştır?
10. Türkiye genelinde asbestli yapıların envanteri çıkarılmış mıdır? Çıkarılmış ise bu veriler kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?

11. Yıkım sonucu ortaya çıkan asbestli atıkların taşınması, depolanması ve yok edilmesi nasıl yapılmaktadır?

12. Türkiye'ye yasadışı yollarla asbest içeren ürünlerin ithal edildiğine ilişkin iddialar hakkında Bakanlığınızın yürüttüğü bir inceleme var mıdır?